

Také v části věnované spojům chybí některé, jež jsou v textu knihy popisovány a pro laika jsou těžko představitelné. Namátkou jmenujme osedlání krokví nebo rozdíl mezi krytým a nekrytým plátovým spojem.

Kniha je psána poměrně čtivým jazykem a text je většinou dobře srozumitelný. V katalogu autoři chvílemi sklouzávají k suchému stylu bez sloves, užívanému často v popisných kapitolách stavebněhistorických průzkumů. Ve zvýšené míře se pak v delších souvětích objevují špatné pádové koncovky u přídavných jmen, které unikly jazykové redakci.

Výše zmíněné drobné výhrady ale nejsou v žádném případě důvodem, abychom knihu jako celek neocenili a nepochválili. Jedná se o vynikající počín. Celkový koncept výzkumného projektu s výstupy v podobě knihy a výstavy je hodný následování. Měst s tak vysokým počtem středověkých krovů u nás mnoho není. Jak ale ukazuje přesvědčivě tato kniha, i v pozdějších dobách vznikaly pod rukama tesařských mistrů krásné a hodnotné konstrukce, které je třeba poznávat a dokumentovat, chránit a zpřístupňovat. Pánové Panáček, Otáhal a Kyncl učinili na této cestě pořádný krok.

Jan VESELÝ

Kulturní dědictví Severní státní dráhy

Alena BOROVCOVÁ. *Kulturní dědictví Severní státní dráhy*. Ostrava : Národní památkový ústav, 2016, 272 s. ISBN 978-80-85034-91-2.

Publikace Kulturní dědictví Severní státní dráhy navazuje na dříve vydanou knihu – Kulturní dědictví Severní dráhy císaře Ferdinanda. Alena Borovcová chronologicky zaznamenává vznik a vývoj drah, které vytvořily kmenové tratě železniční sítě habsburské monarchie.

V historickém úvodu je popsán vznik železniční sítě a páteřních tratí, je zde zmíněn význam soukromých společností i státu při stavbě železničních tratí a správě provozu. Pozornost je dále věnována jednotlivým tratím Severní dráhy: Olomouc–Praha, Brno–Česká Třebová, Praha–Podmokly.

Autorka se dále věnuje funkčním typům staveb a uspořádání nádraží. Nádraží jsou členěna dle urbanistické struktury v souvislosti s funkčním a prostorovým uspořádáním stanic. Díky tomuto členění je možné se lépe zorientovat v provozu a pochopit význam jednotlivých typů nádraží Severní dráhy. V typologickém rozboru jsou kromě výpravních budov popsány i další, mnohdy opomíjené druhy drážních a inženýrských staveb, jako jsou vodárny, výtopny, remízy, dílny, strážní domky, mosty, viadukty, tunely a další.



Přínosem je bezesporu výběrový katalog, který se zaměřuje na fyzicky dochované objekty Severní dráhy s jasným vymezením jejich památkových hodnot ve vztahu k dané stanici i trati jako celku.

Text publikace je doprovázen četnými historickými fotografiemi, dobovými pohlednicemi, plány a schématy.

Publikace vypovídá o významné roli železnice na našem území i jejím vlivu na kulturní dědictví. Je syntézou podrobného archivního průzkumu a dokládá bohaté znalosti autorky z této oblasti. Může být výborným průvodcem po drážní architektuře, ale i cenným zdrojem informací pro odbornou veřejnost a badatele, kteří se danou problematikou zabývají.

Lenka ZELENÁ

Požární ochrana industriálních památek a historických budov. 36. odborně metodický den NPÚ, 15.–16. 6. 2017, Brno

Ve spolupráci s Mezinárodní radou muzeí (ICOM) a Norským ředitelstvím památkové péče (Riksantikvaren) uspořádal Národní památkový ústav v přednáškové budově Metodického centra moderní architektury při vile Stiassni v Brně konferenci věnovanou požární ochraně industriálních památek a historických budov. Akce, která se konala ve dnech 15.–16. 6. 2017, navázala na projekt Národního památkového ústavu Průmyslové dědictví, podpořeného z finančního mechanismu EHP 2009–2014, jehož partnery byly Metodické centrum průmyslového dědictví při územním odborném pracovišti v Ostravě a Norské ředitelství památkové péče v Oslu.

Konference, jejíž první den moderovala Eva Polatová z GR NPÚ, byla rozdělena do tří bloků. První blok byl věnován požární prevenci, druhý požární ochraně významných staveb a třetí zahrnul výzkumné projekty v této tematické oblasti. Po slavnostním zahájení, které uvedl náměstek pro správu památkových objektů Rudolf Pohl, informoval Pavel Jirásek o finančních mechanismech EHP Norska. První blok, věnovaný požární prevenci, uvedl Petr Svoboda, ředitel Metodického centra moderní architektury, příspěvkem o metodice požární ochrany zpřístupněných památek. O problematice prevence požárního zabezpečení objektů hovořil Vladimír Machander z Generálního ředitelství Hasičského záchranného sboru. S novinkami v řešení požárního zabezpečení historických budov vystoupil zástupce firmy Siemens Michal Roubíček.

Začátek druhého bloku patřil zástupcům norské strany, kteří v úvodu pochválili spolupráci s Metodickým centrem průmyslového dědictví v Ostravě a ocenili oboustranný přínos v rámci ochrany technických památek a na poli poznání průmyslového dědictví. Ve druhém odpoledním bloku, který byl věnován specifickým požadavkům požární ochrany ve významných technických památkách, Einar Karlsen uvedl přístupy norské památkové péče k požární ochraně nejvýznamnějších industriálních památek v Norsku. Se zřetelem na stavební materiál, kterým je v případě venkovských staveb v Norsku především dřevo, seznámil přítomné s postupy a prevencí požární ochrany v muzeích v přírodě Mikael Blihovde. O zabezpečení technických památek, které má od 80. let minulého století ve správě Technické muzeum v Brně, informoval Martin Mrázek. První den byl uzavřen diskusí nad přednesenými příspěvky.

Druhý den konference byl zaměřen na výzkumné projekty v oblasti požární ochrany kulturního dědictví. Výzkumem v oblasti konzervace a záchrany předmětů kulturní povahy s cílem dlouhodobé udržitelnosti se u nás dlouhodobě zabývá Technické muzeum v Brně.



Obr. 1. Vernisáž výstavy *Z Vídně na sever*. Foto: G. Čočková, 2017.

Obr. 2. Výstava *Z Vídně na sever*. Dvě páteřní železniční tratě ČR. Zleva: autor modelu stanice Český Brod R. Mišánek, autorka výstavy A. Borovcová, sběratel historických pohlednic M. Leštinský, autor trojrozměrných papírových modelů V. Londín, autor kreseb J. Staněk, spoluautor papírových modelů R. Kuvasnica, grafická příprava a realizace výstavy I. Sumec. Foto: J. Polák, 2017.

S projektem NAKI, jehož cílem je právě uchování předmětů kulturní povahy, seznámila účastníky konference Alena Selucká. Druhá část dopoledne patřila opět norské straně. Ingrid Stauerheimová se zabývala analýzou rizik a záchrannými postupy v oblasti norských církevních staveb. Na její referát pak navázala kolegyně Cathrine Lillo Stenbergová, která představila vývoj stabilních hasicích zařízení pro historické interiéry.

Pro zájemce následovala v odpoledních hodinách prohlídka vily Stiassni. Závěrem lze konstatovat, že konference přinesla nové poznatky směřující k dlouhodobé ochraně kulturního dědictví a podtrhla význam požární prevence, která je jedním z pilířů ochrany památkového fondu.

Eva DVOŘÁKOVÁ

Výstava Z Vídně na sever mapuje dvě páteřní železniční tratě České republiky

Ve středu 4. října se v ostravském pracovišti Národního památkového ústavu uskutečnila úspěšná vernisáž výstavy *Z Vídně na sever*. Dvě páteřní železniční tratě České republiky.

Výzkum publikovaný prostřednictvím dvou samostatných monografií Aleny Borovcové, *Kulturní dědictví Se-*

verní dráhy císaře Ferdinanda a Kulturní dědictví Severní státní dráhy je zprostředkován formou výstavy, která se zaměřuje zejména na první období výstavby a provozu Severní dráhy císaře Ferdinanda a Severní státní dráhy. Ta byla po deseti letech prodána soukromé společnosti. Další stavební vývoj je sledován do doby zestátnění obou společností.

Stavba prvních železnic bývalého Rakouska byla vyvolána soukromou iniciativou i finančními prostředky. První parostrojní železnici habsburské monarchie byla *Severní dráha císaře Ferdinanda*. Směřovala z Vídně na sever, územím Moravy a Slezska k solným dolům u Bochnie v polské Haliči. Program státní železniční sítě schválený v roce 1841 měl zajistit výstavbu nejdůležitějších tratí na náklady státu. Cílem bylo propojení všech rakouských provincií a významných přístavů s Vídní. *Severní státní dráha* vytvořila spojení Vídně s Prahou a napojení na saské železnice. Trate *Severní dráhy císaře Ferdinanda* a *Severní státní dráhy* se staly páteří železniční sítě České republiky.

Obrazový materiál výstavních panelů doprovází trojrozměrné papírové modely staveb od Vladimíra Londína. Modely zachycují první etapu, kdy stavby na obou drahách navrhoval architekt Anton Jüngling, a následující období typizovaných projektů. Samostatný model železniční stanice Český Brod od autora Radka Mišánce představuje vědeckou rekonstrukci podoby stanice IV. třídy Severní státní dráhy v úseku Olomouc–Praha v roce 1845. Funkci optického telegrafu a počátky signalizace demonstruje model košového návěstidla.

Výstava je instalována ve výstavním prostoru ostravského odborného pracoviště Národního památkového ústavu na adrese Odboje 1, Ostrava – Moravská Ostrava. Veřejnosti je přístupná do 30. října 2018 v pracovních dnech mezi devátou a patnáctou hodinou. Připravena byla rovněž putovní verze výstavy a pracovní listy pro dětské návštěvníky.

Petra BATKOVÁ



Proběhl 6. ročník semináře Památky zahradního a krajinářského umění, jejich historie a současnost v zahradě vily Stiassni v Brně

V Metodickém centru moderní architektury v Brně, které sídlí v areálu prvorepublikové vily Stiassni, proběhl již 6. ročník odborného semináře na téma *Památky zahradního a krajinářského umění, jejich historie a současnost*. Dne 13. července 2017 jej uspořádal Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Brně. Mediální téma NPÚ pro rok 2017 – Krajina: Kulturní a přírodní dědictví, ovlivnilo také směřování letošního semináře, který byl věnován péči o krajinné památkové zóny, a to z různých úhlů pohledu.

V úvodu setkání pozdravil přítomné ředitel brněnské pobočky NPÚ Zdeněk Vácha. Na něj navázal garant setkání Roman Zámečník, který přiblížil zaměření semináře a krátce pojednal o problematice krajinných památkových zón. Současně připomněl důležité výročí – uplynutí 20 let od zápisu Lednicko-valtického areálu na Seznam světového dědictví. Informoval také o úsilí rozšířit Seznam světových památek v České republice o další světově unikátní kulturní krajinu – návrh její nomináční dokumentace, který nese název *Krajina pro chov ceremoniálních kočárových koní v Kladru nad Labem*, byl již 29. 9. 2017 podán v Centru světového dědictví. Tato nominovaná krajina leží v krajinné památkové zóně Kladru nad Labem.

V hlavním programu vystoupil státní tajemník Ministerstva kultury Zdeněk Novák s příspěvkem „20 let světovou památkou UNESCO – Krajinná památková zóna Lednicko-valtický areál“, ve kterém připomněl mimořádné světové hodnoty areálu a věnoval se také úskalím plynoucím z péče o něj. Na Zdeňka Nováka navázal zahradní a krajinářský architekt a vysokoškolský pedagog Přemysl Krejčířík a pojednal o ukončených a aktuálně k realizaci připravovaných projektech